

Synergikort

Praktisk værktøj til helhedsorienteret arealplanlægning under Grøn Trepert.

Inga Marie Galløe, projektleder, Danmarks Miljøportal

Abstract

Grøn Trepert-aftalen fra 2024 stiller store krav til kommunernes arealplanlægning, hvor hensyn til klima, natur, landbrug og drikkevand skal balanceres.

For at understøtte dette har Danmarks Miljøportal udviklet Synergikort – et digitalt værktøj til multikriteriebaseret screening og prioritering af arealer.

Artiklen præsenterer, hvordan værktøjet kan anvendes i praksis af Limfjordsrådet og Ikast-Brande Kommune, og viser, hvordan det kan fremme helhedsorienteret planlægning, dialog og dokumentation.

Med brugervenlige funktioner som vægtningsglidere og foruddefinerede scenarier kan planlæggere hurtigt afprøve strategier og skabe et fælles grundlag for beslutninger.

Synergikort er lanceret som prototype i 2025 og forventes at spille en central rolle i implementeringen af Grøn Trepert og fremtidige miljø- og naturplaner.

Keywords: Grøn Trepert, arealplanlægning, multikriterieværktøj, Synergikort, GIS

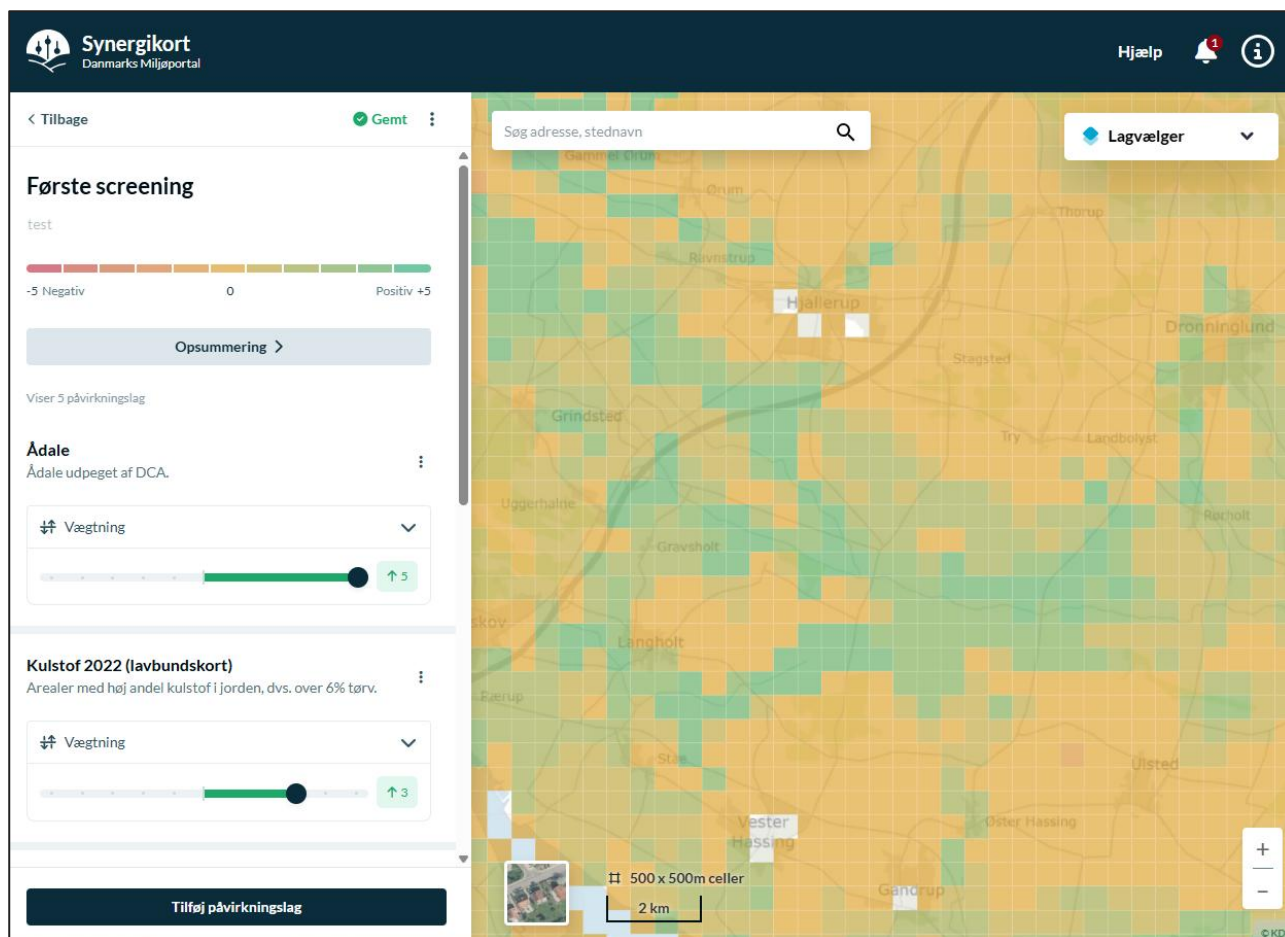
1. Indledning

Da politikerne i 2024 indgik den ambitiøse Grøn Trepert-aftale om at omlægge 140.000 ha lavbundslande og rejse 250.000 ha skov, skabte det behov for nem adgang til et solidt datagrundlag i kommunerne. Her står planlæggere over for en kompleks opgave: At pege på præcis, hvor nye skove, vådområder og eventuelt vedvarende energi skal placeres – samtidig med, at hensyn til drikkevand, biodiversitet, landbrugsjord og mange andre arealinteresser skal balanceres. For at understøtte dette har Danmarks Miljøportal udviklet værktøjet Synergikort, der giver kommunerne mulighed for at inddrage og vægte forskellige datasæt direkte i planlægningsprocessen.

Grøn Trepert er ét af de største landskabsmæssige skift i Danmark i over 100 år, og det har potentiale til fundamentalt at omforme landbrugsjord til natur og klimaindsatser. Aftalen, indgået i juni 2024 mellem Regeringen, landbruget og interesseorganisationer, fastlægger klare arealkvoter, men overlader det til kommunerne at udpege de konkrete områder for omlægning.

2. Limfjordsrådet: Synergikort er et dialogværktøj til det hurtige overblik

Kristoffer Piil, ph.d. i biologi og projektleder i Limfjordsrådet, der varetager interesser for de 18 oplandskommuner til Limfjorden, har fra starten været med til at sikre, at Synergikort (se figur 1) matcher kommunernes behov.

Figur 1: Screenshot af synergikort-plattformen, Danmarks Miljøportal.

Det har været vigtigt for Limfjordsrådet, at værktøjet også fremhæver det, kommunerne måske overser eller glemmer at tænke på. For det er ifølge Piil meget forskelligt hvem og hvilke fagligheder, kommunerne har sat på opgaven. Hos nogle er det naturfolk, hos andre måske vådområde- eller lavbundsspecialister – andre har måske en projektleder, som er allround planlægningsfaglig.

“Det er vidt forskelligt, hvordan hver enkelt kommune påvirkes af den grønne trepartsaftale, og for nogle er indsatskravet kæmpestort. De skal ud at kigge i alle hjørnerne, og nærmest støvsuge områder for at finde noget egnet til at lave vådområder eller skov fx. Nu har de en kvalificeret idégenerator, der kan give et hurtigt overblik“, udtaler Kristoffer Piil, Limfjordsrådet.

“Med ASK¹ har vi fået struktur på hvilke datasæt, der er relevante, og med Synergikort kan vi nu pege på de konkrete arealer, hvor der er bedst synergieffekt for eksempelvis skovrejsning eller

vådområder. Det handler ikke om at skulle lave avancerede GIS-analyser. Her får man en intuitiv brugergrænseflade, hvor man kan vægte data og afprøve scenarier live”, fortsætter Kristoffer Piil.

Piil understreger, at værktøjet er tilpasset kommunernes ønsker om fleksibilitet: “Nogle kommuner vægter biodiversitet højt, andre prioriterer at bevare dyrkningsjord. Med Synergikort kan man justere vægtingen via sliders og se, hvordan kortet ændrer sig. På den måde understøtter vi både lokale politiske prioriteringer og de fælles mål i Grøn Trepert.”

“Den nuværende funktionalitet er relateret til den grønne trepartsaftale, men en fremtidig version af Synergikort er ikke begrænset til grøn trepart. Det betyder, at man senere hen formentlig vil kunne lave al mulig lokalplanlægning med det”, konkluderer Kristoffer Piil.

Selvom Limfjordsrådet har tilknyttet GIS-specialister, der laver avancerede analyser, som de løbende sender til kommunerne, forventer Limfjordsrådet også at bruge Synergikort især i de indledende faser af analyserne.

3. Ikast-Brande Kommune: Helhedsorienteret planlægning ud fra din politiske virkelighed

I Ikast-Brande Kommune står biolog Anne Jul Kristensen i spidsen for omlægningsplanerne. Det er én af de kommuner, der er forholdsvis godt rustet til de mange omlægningsplaner.

Der er sket så meget med interesserne for brugen af Danmarks arealer de sidste 3-4 år, at Anne Jul Kristensen føler sig heldig med, at kommunen vedtog en politisk strategi for arealanvendelse i december 2024. Men der er masser af arbejde endnu for at leve op til de mange nationale målsætninger.

Ikast-Brande Kommune planlægger at bruge Synergikort-værktøjet til at prioritere mellem mulige arealer, der kan indgå i omlægningsplanerne, som skal politisk principvedtages inden årsskiftet. Synergikortet vil også være brugbart, når kommunen forventeligt i 2026 skal arbejde med et kommuneplantillæg med fokus på skovrejsning, natur og landbrugsjord.

Anne Jul Kristensen har testet værktøjet, og hun ser det som ét, hun har haft behov for længe, da det kan understøtte en mere helhedsorienteret planlægning. Hun deler her sine erfaringer:

“Når der er pres på arealressourcen, så handler det jo om at høste flest mulige synergier på de arealer, der skal omlægges. For at gøre det klogt, så skal du vide, hvor det er muligt at opnå synergi mellem forskellige interesser på samme areal. Det kan Synergikort-værktøjet hjælpe med til. Man kan bruge det til mange indledende analyser for at få et overblik over den overordnede retning.

Noget af det bedste ved Synergikort er, at jeg kan bruge det, selvom jeg ikke er GIS-specialist. Jeg kan læse, hvad hvert lag repræsenterer, og med et par klik få et hurtigt overblik. Det er perfekt til at

---

¹ ASK står for *Arealer Synergier Kort* og er KL's projekt, hvor relevante datasæt til brug i grøn trepart identificeres og systematiseres i en “køgebog”, der gøres tilgængelig for kommunerne.

danne et hurtigt overblik og lave planlægning. Jeg kan sidde med mine kolleger og ved hjælp af en "slider" (skydeknop) afprøve, hvordan en større vægtning af eksempelvis drikkevandsinteresser vil påvirke de egnede arealer til skovrejsning. Hvis jeg ønsker at afprøve at vægte en faktor anderledes, kan værktøjet vise om det har en stor eller lille betydning."

"Hvis vi fx skal planlægge ny skov, så kan jeg starte i Synergikort. Der ligger skabeloner til fire scenarier derinde allerede. Dem kan man tage udgangspunkt i, og så tilpasse scenariet sin egen kommunes karakteristika og politiske virkelighed."

Anne Jul Kristensen fremhæver, at det kan være særligt vigtigt for små kommuner, som sjældent har specialister inden for hver enkelt faglighed: "Vi har et par dygtige GIS-specialister, som gerne vil lave avancerede analyser for os, men de har også mange andre opgaver at passe. Med Synergikort kan planlæggere og naturmedarbejdere selv lave de indledende analyser eller skaffe sig et hurtigt overblik."

4. Fem konkrete anvendelsesscenarier

Ud over de generelle analyser kan kommunerne bruge Synergikort til en række konkrete opgaver, der rækker fra grøn omstilling til klassisk lokalplanlægning.

4.1 Identifikation af potentielle vådområder

Som Kristoffer Piil fra Limfjordsrådet fremhæver, kan Synergikort især gøre en forskel i arbejdet med at finde egnede vådområder i oplande med store reduktionskrav. Her kan kommunen kombinere lag for lavbundsarealer, jordens kulstofindhold og dyrkningsværdien af landbrugsjorden.

Resultatet bliver et kort, der tydeligt viser de områder, hvor kulstofindholdet i jorden er højt og dyrkningsværdien er lav. Det gør det lettere at prioritere indsatsen og hurtigt pege på de arealer, der er mest oplagte til vådområder og lavbundsprojekter. Kortet kan bruges som udgangspunkt for en indledende screening, inden der foretages detaljerede analyser eller lokal besigtigelse.

4.2 Prioritering af skovrejsning

Anne Jul Kristensen har peget på, at Synergikort kan bidrage til at tænke skovrejsning mere strategisk. Her kan brugeren vægte lag for eksisterende skovkorridorer, målretning af biodiversiteten og rekreative hensyn såsom afstand til by.

Output vil være et kort over "grønne" områder, hvor skovrejsning både øger biodiversiteten (i form af at etablere store områder) og tager højde for bosætning og friluftsliv.

4.3 Fremtidig planlægning

I Ikast-Brandø Kommune forventer Anne Jul Kristensen, at Synergikort kan bidrage i forberedelsen af kommende tematillæg til kommuneplanen. Her kan værktøjet bruges som en hurtig screening, før de mere avancerede analyser gennemføres i GIS som mere specialiseret software.

Det kan give et indledende overblik over hvilke arealer, der rummer de bedste muligheder. Resultatet er et første bud på en handleplan, som kan kvalificeres og skaleres med kommunens egne datalag og input fra fagfolk.

4.4 Placering af fremtidige infrastrukturanlæg

Som Kristoffer Piil beskriver, er en af styrkerne ved Synergikort, at det kan bruges til at afveje flere forskellige hensyn på samme tid. Hvis synergikortet opdateres med yderligere påvirkningslag i fremtiden, vil værktøjet også kunne bruges ved planlægning, der strækker sig ud over den grønne trepart, fx ved planlægning af infrastruktur.

Når kommunen skal planlægge nye veje, elnet eller vedvarende energianlæg, kan Synergikort – hvis de relevante datasæt bliver tilgængelige – bruges til at screene områder for, hvor der kan tages flest hensyn, og der er færrest konflikter.

Hvis de relevante datasæt bliver tilgængelige, kan brugeren vælge lag for beskyttet natur, støjfølsomme områder, drikkevandsinteresser og nærhed til eksisterende infrastruktur. Ved at justere vægtningen kan man afprøve scenarier. I fremtiden kunne dette fx være at lave en indledende undersøgelse af, om et projekt kan minimere miljøpåvirkning.

Resultatet er et kort, der tydeligt viser, hvor nye anlæg kan placeres med størst hensyn til både natur og lokale interesser – noget, som Anne Jul Kristensen også ser et potentiale i til fremtidens kommuneplaner.

4.5 Understøttelse af naturgenopretning og miljøvurdering

Med den nye EU-forordning om naturgenopretning bliver behovet for at kunne udpege og dokumentere egnede arealer endnu større. Kommunerne skal bl.a. bidrage til, at mindst 30 procent af nedbrudte naturområder genoprettes inden 2030.

Både Kristoffer Piil og Anne Jul Kristensen ser et potentiale i at bruge Synergikort som planlægnings- og dialogværktøj i dette arbejde. Kristoffer fremhæver, at værktøjet gør det muligt hurtigt at identificere områder med størst samlet miljøeffekt, mens Anne peger på, at det kan hjælpe fagfolk uden GIS-specialisering med at afprøve vægtninger og prioritere indsatsen mere helhedsorienteret.

I praksis kan kommunerne:

- Udpege områder med højt potentiale for naturgenopretning, fx lavbundsarealer, skov og lysåben natur.
- Kombinere lag om biodiversitet, kulstoflagring, hydrologi og eventuelt Natura 2000-hensyn.
- Afprøve forskellige scenarier og vægtninger sammen med fagfolk og beslutningstagere.
- Forberede grundlag og visualiseringer, som kan bruges som input i miljøvurderinger eller nationale genopretningsplaner.

Resultatet er et samlet overblik, der kan bruges som første skridt til at prioritere arealer og dokumentere, hvordan kommunerne bidrager til EU's mål.

5. God praksis: Ni tips til kommunal brug

Baseret på Kristoffer Piil og Anne Jul Kristensens erfaringer, er her ni tips til kommunerne.

5.1 Definér klare temaer

Gruppér data under relevante overskrifter (opret forskellige kort med hver sin titel): Skov, vådområder, grundvand, biodiversitet eller rekreative muligheder.

5.2 Find inspiration

Find inspiration til hvilket data, der kan anvendes i ASK-projektets dataoversigt.

5.3 Inddrag tværfaglige teams

Saml planlæggere, natur- og landbrugsfaglige – og brug værktøjet som indgang til dialog og brobygger mellem fagligheder.

5.4 Kør pilotprojekter først

Afprøv på mindre områder for at lære metodikken og for at kvalitetssikre data, før du ruller ud i et helt opland.

5.5 Brug værktøjet på møder

Skab ejerskab hos mødedeltagere ved at vise resultaterne direkte på mødet og justere vægtningen i realtid.

5.6 Afprøv værktøjet i forbindelse med opgaver vedrørende Naturgenopretningsforordningen

Naturgenopretningsforordningen lægger op til, at kommunerne frem mod 2030 skal genoprette forringede naturområder. Lav separate scenarier, hvor I fx vægter påvirkningslaget: "Målretning af biodiversitetsindsatsen (30% af Danmarks areal)" højt, og sammenlign med scenarier uden vægtning for at dokumentere prioriteringen.

5.7 Brug værktøjet som grundlag for nationale indberetninger

Resultaterne fra Synergikort kan bruges som dokumentation i kommunens bidrag til nationale genopretningsplaner og rapportering til EU fx i opgørelser over genoprettede arealer eller arealer med potentiale for forbedret naturtilstand.

5.8 Understøt dialogen med lodsejere og samarbejdspartnere

Forbered dialogmøder med lodsejere, interesseorganisationer eller fonde. Visualiseringerne gør det lettere at forklare, hvorfor et areal er velegnet, og hvad prioriteringen bygger på.

5.9 Del med Danmarks Miljøportal

Notér undervejs hvilke data og funktioner, I savner, og del det med Danmarks Miljøportal, så værktøjet kan udvikles i takt med behovene.

6. En ny arbejdsgang med hurtige analyser

En af gevinsterne ved Synergikort, som både Kristoffer Piil og Anne Jul Kristensen påpeger, er muligheden for at tjekke, om en ny faktor spiller væsentligt ind på planlægningen. I stedet for at indhente GIS-eksperter og vente på deres arbejde, kan planlæggere i fællesskab afprøve forskellige scenarier:

- Politiske prioriteringer: "Hvad nu, hvis vi vil prioritere den frugtbare landbrugsjord og dermed øge vægtningen af landbrugsjord? Hvordan påvirker det kortet?"
- Faglige input: "Kan vi finde marker, der ligger tæt op ad områder med høj biodiversitet, som samtidig har lav dyrkningsværdi, så området med høj biodiversitet kan udvides?"
- Økonomiske og tidsmæssige hensyn: "Hvilke af de grønne zoner ligger tættest på eksisterende infrastruktur?"
- Miljøvurdering og grøn energi: "Hvilke områder er bedst egnede til en ny vindmølle, når vi vægter afstand til boliger, Natura 2000 og støjfølsomme arealer højt?"

Denne arbejdsgang fremmer dialog og ejerskab hos både teknik- og miljømedarbejdere, politikere og eksterne rådgivere.

7. Udrulning og videreudvikling

Synergikort er lanceret som prototype i juni 2025 med et begrænset udvalg af datasæt og grundlæggende multikriterievægtning. Herefter arbejdes der på:

- Udvidelse af datasæt: Inklusion af flere relevante datasæt, som fx er blevet identificeret i forbindelse med KL's ASK-projekt.
- Optimeringsmodul: Optimering af udpegning af relevante arealer ud fra brugerens fastsatte kriterier.
- Samarbejdsmodul: Kommuner kan se hinandens projekter, lade sig inspirere og samarbejde på tværs af kommunegrænsen.

Danmarks Miljøportal arbejder på videre finansiering, så systemet kan videreudvikles og driftes fremover.

OBS: Vær opmærksom på, at Synergikort er en prototype. Data i Synergikort i sin nuværende version er beregnet på landsdækkende data, men beregningerne må ikke anses for at være autoritative data. Derfor anbefaler vi at bruge kortet som et screeningsværktøj. Beregningsmetoden er beskrevet i dokumentationen for de enkelte påvirkningslag.

Vi tager med glæde imod input om hvad, der kan forbedre systemets brugervenlighed på support@miljoportal.dk, og inddrager løbende kommunerne i videreudviklingen.

8. Et fundament for fremtidens planlægning

Synergikort er primært en platform for dialog, gennemsigtighed og datadrevne beslutninger. I takt med, at datamængden vokser, vil kommunerne have brug for værktøjer, der kan demokratisere miljødata og styrke samarbejdet på tværs af fagområder. Synergikort er et vigtigt skridt i den retning og forventes at blive et centralt element i kommuneplanlægning, lokalplanlægning og implementering af Grøn Trepert i mange år frem.

Fakta: Synergikort

- Formål: Understøtte kommunernes arbejde med arealoplægning og Grøn Trepert via multikriterievægtning
- Udvikler: Danmarks Miljøportal Prototype: Klar juni 2025
- Funktioner: Vægtningsslidere, farvekodede kort, del kort med kolleger eller arbejd videre i eget GIS.
- Målgruppe: Kommunale planlæggere, miljøsagsbehandlere og politikere

9. Referencer

Danmarks Miljøportal (2025). Synergikort. Hentet 22. august 2025 fra <https://synergikort.miljoportal.dk>

Regeringen (2024). Grøn Trepert-aftalen. Hentet 22. august 2025 fra <https://regeringen.dk/nyheder/2024/regeringen-og-parterne-i-groen-trepert-indgaar-historisk-aftale-om-et-groent-danmark>

EU (2023). Forordning om naturgenopretning. Hentet 22. august 2025 fra https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-regulation_en